

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В ЦІЛОМУ

КОРОТКИЙ ОПИС ТА ПІДСУМКИ

Ірина Кузнецова, Оксана Міхеєва, Йогнатан Катлінг, Джон Раунд, Світлана Бабенко

Січень 2019

СТИСЛІ РЕЗУЛЬТАТИ

Загальна мета дослідження – з'ясування інтенсивності прояву проблем психічного здоров'я та оцінка ситуації із забезпеченням охорони психічного здоров'я в контексті конфлікту на сході України. Опитування охоплює дві групи громадян України: внутрішньо переміщених осіб і населення України в цілому. Застосовано змішану методичку, що включає опитування ВПО (n=1000) і населення в цілому (n=1000), а також експертні інтерв'ю із фахівцями з питань підтримки психічного здоров'я й представниками добровільних та міжнародних організацій (n=21).

Ключовим результатом опитування є наступне: 20,2% ВПО і 12,2% населення в цілому зазначили, що відчують досить сильну чи сильну тривогу. Депресивні стани спостерігаються у 25% ВПО і 15% населення загалом. 16% ВПО і 8% населення відчують занепокоєність та пригніченість. Якщо говорити про оцінку тривожних станів, то можемо сказати, що переміщення більше вплинуло на психічне здоров'я жінок, ніж чоловіків.

Незважаючи на такі високі показники, лише 0,3% населення в цілому та 1,2% опитаних із статусом ВПО самі визнають наявність проблем із психічним здоров'ям (йдеться про відповіді на запитання щодо можливого обмеження повсякденної діяльності через

психічні проблемами чи порушення, які існують чи існуватимуть принаймні в перспективі найближчих 12 місяців). 18,5% ВПО зазначають наявність проблем з мобільністю, 7,4% – значні проблеми із зором, 6,1% – зі слухом, і 15% – інші проблеми, які обмежують їхню щоденну діяльність.

За останні три роки лише 4,9% респондентів зверталися до фахівців-медиків з приводу своєї тривоги, стресу чи безсоння, 3,6% отримали консультації щодо особистих чи сімейних стосунків, 2,4% – щодо розвитку особистих навичок. **Лише 21,7% ВПО і 9,5% населення в цілому з вираженими клінічними проявами тривоги та депресії зверталися за психологічною підтримкою.**

Більшість із тих, хто звертався по професійну психологічну допомогу, отримував її одноразово. Жінки трохи більше зверталися за психологічною допомогою, аніж чоловіки, і більшість ВПО та населення в цілому були задоволені допомогою, яку отримали. Опитані відзначили, що найефективніші шляхи покращення ситуації у сфері психічного здоров'я – це не лише надання психіатричної допомоги чи безкоштовних психологічних послуг, а й забезпечення житлом, безперешкодним доступом до пенсій.

Найпоширеніший метод для подолання довгострокових тривоги та стресу як серед ВПО, так і серед населення в цілому – це розмови з друзями (63,7%), музика/фільми (45%), прогулянки/піший туризм (35,3%).

Алкоголь та паління як способи боротьби зі стресом актуальні лише для 16,7% респондентів. Звернення до психолога належить до найменш популярних методів: до нього вдаються лише 2,8% респондентів. Фахівці, з якими проведено інтерв'ю, відзначили, що існує чимало перешкод, через які люди не звертаються за допомогою, і серед них успадковані підходи та недореформована радянська структура охорони психічного здоров'я, в якій сильний акцент робився на психіатричну допомогу та стаціонарне лікування; обмежений набір заходів, спрямованих на запобігання проблем із психічним здоров'ям; недосконала організація системи підтримки пацієнтів; брак спеціалістів та доступних і якісних програм професійного навчання; застарілість та подекуди не коректність протоколів. Експерти наголошували на тому, що й саме населення не усвідомлює важливості психічного здоров'я і з цих питань здебільшого воліють не звертатися до фахівців. Загалом у цій сфері і надалі існує чимало упереджень та соціального відторгнення.

КЛЮЧОВИМИ РЕКОМЕНДАЦІЯМИ ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ Є НАСТУПНІ:

- 1) Посилити зв'язки між психіатрами, психотерапевтами та психологами, які представляють як державний, так і недержавний сектор, із залученням сімейних лікарів до сфери забезпечення психічного здоров'я.
- 2) Впровадити єдину систему ліцензування усіх, хто займатиметься наданням психологічної допомоги, а також сприяти об'єднанню фахівців і спільнот у питанні розробки інноваційних підходів до забезпечення психічного здоров'я.
- 3) Покращити доступність послуг психологічної допомоги, зокрема для ВПО.

- 4) Забезпечити адекватну політику інформування та популяризації культури психічного здоров'я, щоб зменшити соціальне відторгнення, аматорство та самолікування у питаннях психічного здоров'я.

ФІНАНСУВАННЯ

Дослідження та інтерв'ю із фахівцями з сфери психічного здоров'я профінансовано британським Фондом інституційної стратегічної підтримки Wellcome Trust в рамках проекту „Психічне здоров'я та благополуччя внутрішньо переміщених осіб: тактики пристосування та стійкості у постраждалих від конфлікту суспільствах”, а також проекту, що стосується соціальних наслідків переміщення населення, який реалізовується під егідою британської Ради з досліджень у галузі мистецтва та гуманітарних наук разом із Партнерством для вивчення конфліктів, злочинності та питань безпеки (грант АН/P008305/1).

Якщо у вас виникли запитання стосовно цього проекту, звертайтеся до д-ра Ірини Кузнецової, Школа Географії, Землі та Навколишнього середовища університету Бірмін-гема: i.kuznetsova@bham.ac.uk

Web-site www.idpukraine.com

Цитування:

Кузнецова І., Міхеева О., Катлінг Й., Раунд Д., Бабенко С. Психічне здоров'я внутрішньо переміщених осіб та населення України: результати національного опитування та інтерв'ю з фахівцями. Короткий опис та підсумки. DOI: 10.5281/zenodo.2585511